

dr Przemysław Krysiński

**Obecność innowacyjnych rozwiązań wdrażanych w różnych obszarach
przestrzeni informacyjnej i wpisujących się w założenia koncepcji *smart city*
ze szczególnym uwzględnieniem instytucji sektora GLAM**

Instytut Badań Informacji i Komunikacji, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Plan wystąpienia

1. Wprowadzenie
2. Rozważania definicyjne
3. *Smart city* poza sektorem informacyjnym
4. *Smart city* w sektorze informacyjnym
5. Biblioteka w *smart city*
6. Inicjatywy podejmowane w polskich bibliotekach
7. Projekty realizowane w bibliotekach zagranicznych
8. Podsumowanie

WPROWADZENIE

BIZNES

SMART CITY

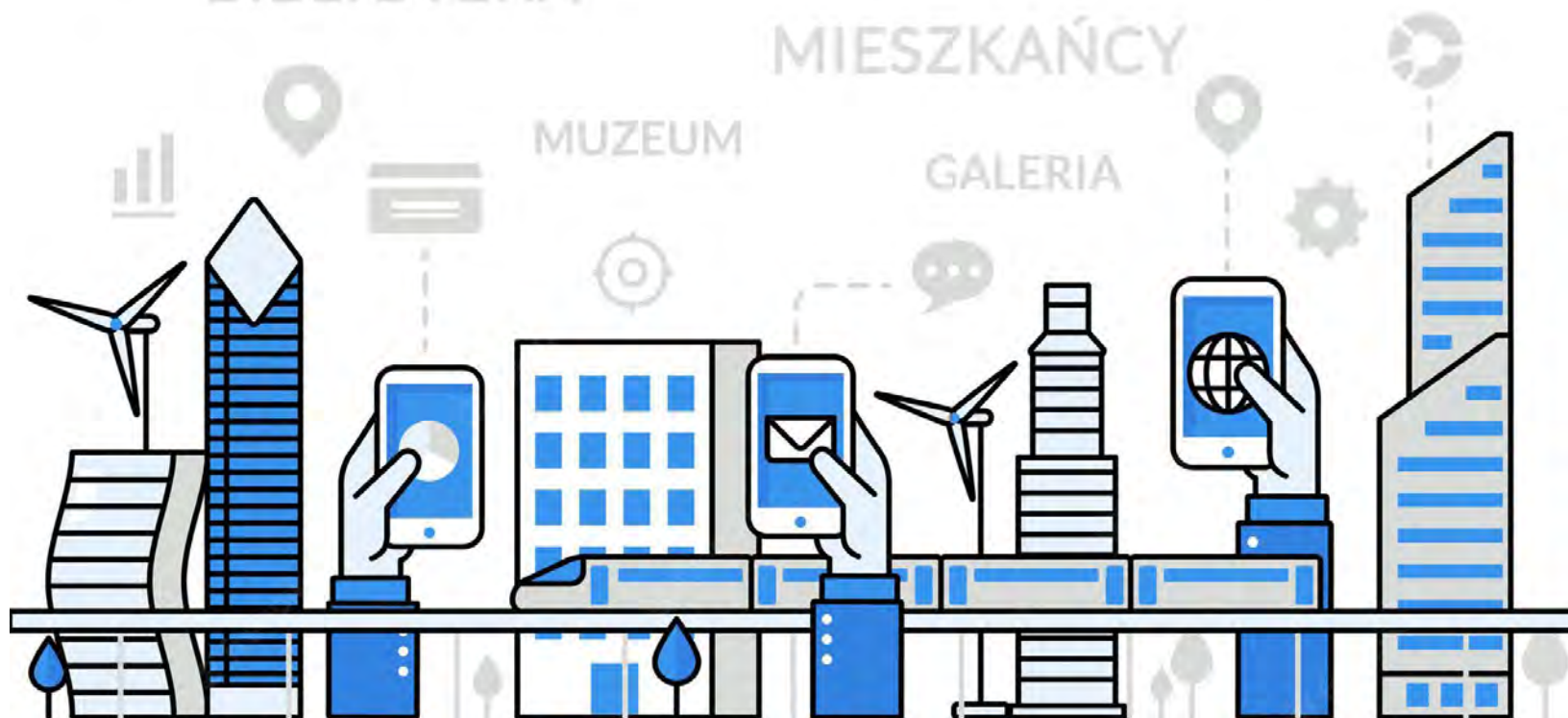
MIASTO

BIBLIOTEKA

MIESZKAŃCY

MUZEUM

GALERIA

ROZWAŻANIA DEFINICYJNE

- Mimo odmiennych perspektywy badawczych, większość badaczy postrzega *smart city* kompleksowo – jako miasto funkcjonujące w oparciu o inteligentne rozwiązania technologiczne oraz miasto umiejętnie zaspokajające potrzeby swoich mieszkańców,
- Koncepcja Rudolfa Giffingera:
 - inteligentna gospodarka (ang. *smart economy*),
 - inteligentna mobilność (ang. *smart mobility*),
 - inteligentne środowisko (ang. *smart environment*),
 - inteligentni mieszkańcy (ang. *smart people*),
 - inteligentny urząd (ang. *smart governance*),
 - inteligentne życie (ang. *smart living*).

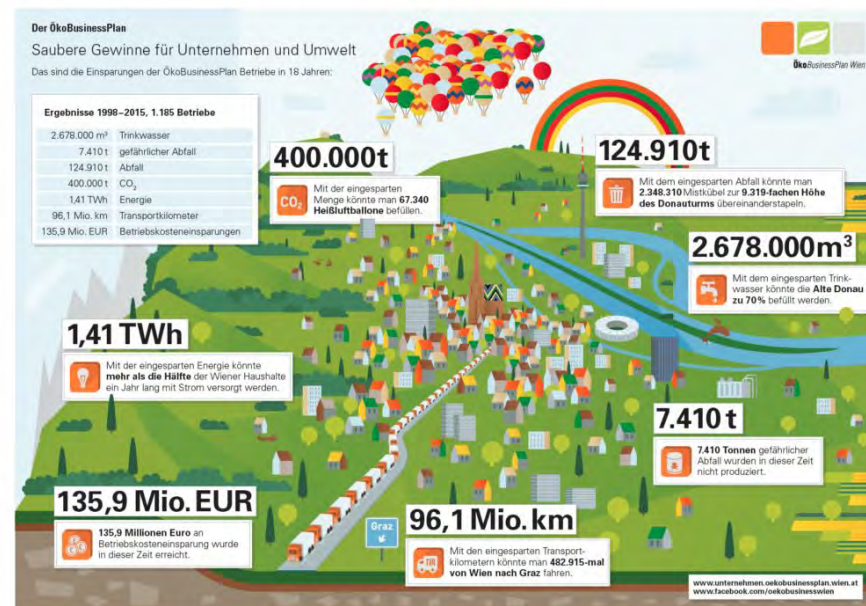

- Według raportu „IESE Cities in Motion Index” z roku 2020, uwzględniającego 174 najbardziej inteligentne miasta świata, tylko dwa polskie miasta zakwalifikowały się do pierwszej setki zestawienia.
- Liderem jest Londyn, tuż za nim są Nowy Jork i Paryż. **Warszawa uplasowała się na 54. pozycji, Wrocław na 88.**
- Każdego roku miasta analizuje się przy użyciu następujących wskaźników: kapitał ludzki, spójność społeczna, gospodarka, zarządzanie publiczne, partycypacja społeczna, środowisko naturalne, mobilność i transport, planowanie przestrzenne, wydajność i zaawansowane technologie.
- W ostatnich latach w Polsce nowoczesne rozwiązania coraz częściej są obecne w obszarach związanych np. z implementowaniem i obsługą aplikacji miejskich przeznaczonych na smartfony i tablety, systemach poprawiających ruch uliczny oraz usługach administracji publicznej.

SMART CITY POZA SEKTOREM INFORMACYJNYM

ÖkoBusinessPlan Wien (Wiedeń/Austria)

- Program wsparcia dla firm, które chcą prowadzić działalność przyjazną środowisku uruchomiony w 1998 r. w oparciu o program ochrony klimatu „KliP Vienna”, mający na celu promowanie zrównoważonych działań zakupowych w przedsiębiorstwach, które mają swoją siedzibę w Wiedniu.

Kalastama (Helsinki/Finlandia)

- Nowoczesna dzielnica zbudowana na obszarze przemysłowym. Przykład inwestycji, która w równym stopniu łączy interesy mieszkańców oraz przedsiębiorców, zainteresowanych prowadzeniem działalności na terenie miasta. Głównym celem projektu jest stworzenie odpowiedniej infrastruktury przy wykorzystaniu inteligentnych rozwiązań technologicznych.

Samsung Inkubator (Rzeszów/Polska)

- Projekt stworzony dla polskich przedsiębiorców, którzy tworzą rozwiązania z zakresu szeroko pojętych nowych technologii, ze szczególnym uwzględnieniem Inteligencji Rzeczy, przemysłu 4.0 i uczenia maszynowego. W ramach inkubatora swoją działalność prowadzą podmioty, których nadrzędnym celem jest zaprojektowanie innowacyjnych rozwiązań z myślą o przyszłych użytkownikach. Samsung oddaje do dyspozycji użytkowników wysokiej klasy sprzęt. Partnerami Samsung Inkubatora są Politechnika Rzeszowska i Dolina Lotnicza.

Virtual Traffic Manager (Amsterdam/Holandia)

- Inicjatywa zapewniająca automatyczne sterowanie ruchem ulicznym. Projekt jest realizowany wspólnie przez miasto Amsterdam, prowincję Holandia Północna i rząd Holandii. VTM wykorzystuje system Mobimaestro firmy Technolution, który jest podłączony do rządowego systemu ruchu drogowego. Dzięki temu możliwe jest obserwowanie sytuacji z dwóch lokalizacji i reagowanie na ewentualne awarie.

Wypożyczenia samochodów elektrycznych Car2go (Paryż/Francja)

- System polega na krótkoterminowym wypożyczeniu samochodów elektrycznych. Rezerwacja, odbiór, zwrot i opłata odbywają się niestacjonarnie (nie ma możliwości skorzystania ze stacjonarnego biura obsługi klienta), a samochody są rozmieszczone w różnych punktach miasta, do których można szybko dotrzeć za pomocą publicznych środków transportu. Przed skorzystaniem z usługi należy wyrobić specjalną kartę, która umożliwia otwarcie i uruchomienie samochodu.

Tristar (Trójmiasto/Polska)

- Rozwiązanie wspomagające sterowanie ruchem i wpływa na poprawę funkcjonowania transportu publicznego w Trójmieście. Na jego podstawie opracowywane są podobne rozwiązania w innych polskich miastach, m.in. w Łodzi, Krakowie, Poznaniu, Białymstoku czy Wrocławiu. Tristar obejmuje takie elementy jak: systemy sterowanie ruchem, systemy generujące tzw. „inteligentną zieloną falę”, system znaków i tablic zmiennej treści, system informacji parkingowej oraz zarządzanie transportem zbiorowym.

Ogród miejski produkujący zieloną energię (Wiedeń/Austria)

- Inicjatywa, której celem było stworzenie ogrodu na dachu, łączącego w sobie dwie funkcje: miejsca rekreacji i farmy fotowoltaicznej. Przestrzeń została zaprojektowana w taki sposób, że wypełniony roślinami taras na dachu tworzy przyjemne miejsce do spotkań rodzinnych i biznesowych. Nadrzędną rolę odgrywa pergola fotowoltaiczna z półprzezroczystymi modułami ze szkła szklanego, która zapewnia cień i wytwarza zieloną energię.

The City Tree (Jena/Niemcy)

- Projekt stworzony w celu poprawy jakości powietrza w zanieczyszczonych miastach. Po raz pierwszy został zaimplementowany w niemieckim mieście Jena. Jest to mebel miejski o wymiarach 4x3x1 m, który zastępuje 275 drzew. Dzięki wykorzystaniu filtrujących zdolności mchu oraz zastosowaniu nowych technologii, powstała konstrukcja oczyszczająca powietrze, która może być wykorzystywana zarówno na zewnątrz, jak i wewnątrz budynków.

Zintegrowany System Gospodarki Odpadami (Białystok/Polska)

- Celem projektu jest stworzenie na terenie aglomeracji białostockiej kompleksowego systemu gospodarki odpadami. Dzięki wykorzystaniu nowoczesnych technologii, władze miasta chcą doprowadzić do ograniczenia składowanych odpadów oraz odzysku zawartej w nich energii (produkcja surowców wtórnych lub termiczne przekształcanie śmieci w energię elektryczną lub ciepłą).

SMART CITY W SEKTORZE INFORMACYJNYM

Czym jest sektor informacyjny?

- przyjmując za Dariuszem T. Dziubą, sektor informacyjny to całokształt działalności gospodarczej służącej produkcji, użytkowaniu, ochronie, gromadzeniu, przechowywaniu, przekazywaniu i przesyłaniu informacji, jej kontroli, monitorowaniu i zarządzaniu, a w szczególności jej handlu;
- rodzaje podmiotów działających w sektorze informacyjnym:
 - **I grupa:** teatry, szkoły, agencje prasowe, mass media, wydawnictwa, biblioteki, placówki informacji naukowo-technicznej, centra badań opinii, agencje reklamowe i wywiadownie gospodarcze;
 - **II grupa:** instytuty badawcze, które oprócz działalności naukowej, prowadzą inne aktywności (np. wydawanie publikacji, działania promocyjne);
 - **III grupa:** organy administracji publicznej, sądy, urzędy, instytucje finansowe, związki zawodowe, fundacje;
 - **IV grupa:** firmy, które archiwizują dane, prowadzą ewidencję, gromadzą dokumentację naukowo-techniczną; m.in. firmy telekomunikacyjne i komputerowe, drukarnie, firmy zajmujące się sprzedażą nośników informacji (księgarnie, saloniki prasowe, sklepy muzyczne).

Fab Lab (Barcelona/Hiszpania)

- Projekt wspierający obywatelskie inicjatywy społeczne, zainicjowany przez Institute for Advanced Architecture of Catalonia w 2008 r. w celu zwiększenia udziału mieszkańców w życiu miasta poprzez zachęcanie ich do zgłaszania dobrych pomysłów w obszarze poprawy jakości życia. Polega na tworzeniu przestrzeni do działania (ang. fab labs) w poszczególnych dzielnicach Barcelony i wsparciu projektantów oprogramowania, designerów, architektów i innych twórców, zainteresowanych wprowadzeniem zmian w najbliższym otoczeniu.

Mobilne biblioteki (Göteborg/Szwecja)

- Inicjatywa realizowana wspólnie przez miasto Göteborg oraz firmę Volvo w latach 2019–2020. Zakłada wykorzystanie autobusów o napędzie elektrycznym i stanowi rozwinięcie dotychczasowej działalności biblioteki miejskiej w zakresie niestandardowej działalności bibliotecznej. Mobilne biblioteki mają obsługiwać około 70 przystanków oraz 110 przedszkoli. Pojazdy zostały dostosowane do potrzeb czytelników i wyposażone w taki sposób, aby umożliwić organizację spotkań dla dzieci i dorosłych.

Rekrei (Mosul/Irak)

- Projekt powstał w 2015 r. po zniszczeniu budynku Muzeum Mosul w Iraku. Początkowo funkcjonował pod nazwą „Mosul”, potem przemianowano go na „Rekrei”. Jest to inicjatywa wykorzystująca elementy rozszerzonej rzeczywistości, oparta na crowdsourcingu i polegająca na kolekcjonowaniu zdjęć zabytków, muzeów i artefaktów zniszczonych przez klęski żywiołowe lub działania wojenne. Głównym celem inicjatywy jest wykorzystanie zebranych danych do stworzenia wizualizacji 3D, a przez to odtworzenie i zachowanie wspólnego dziedzictwa kulturowego.

Streetmuseum (Londyn/Wielka Brytania)

- Aplikacja stworzona w 2010 r. przez Museum of London, umożliwiająca zwiedzanie zabytków i unikalnych miejsc znajdujących się w Londynie. GPS identyfikuje lokalizację użytkownika w mieście, a aplikacja tworzy specjalną „nakładkę” na obiektyw aparatu smartfona. Dzięki temu możliwe jest odtworzenie historycznego widoku okolicy. W ten sposób zaprezentowano m.in. stację Blackfriars z 1930 r., Victoria Station z 1950 r. oraz panoramę Londynu w czasach II wojny światowej.

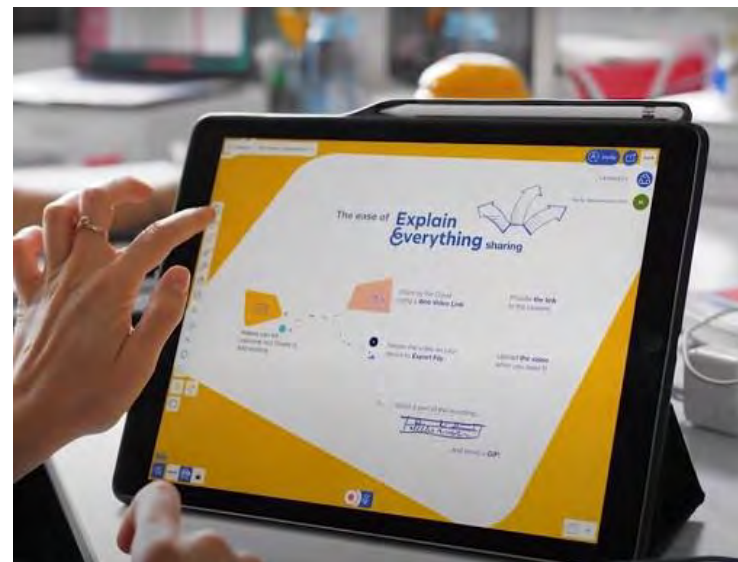
Stolica do szczęścia (Warszawa/Polska)

- Projekt adresowany do uczniów w wieku 7–15 lat, którego głównym celem było zaprojektowanie terenu wokół Pałacu Kultury i Nauki przy pomocy gry Minecraft. W tym celu organizatorzy przedsięwzięcia zorganizowali konkurs i udostępnili mapy oraz wskazówki pomocne przy realizacji przedsięwzięcia. Przy ocenie prac pod uwagę brano: estetykę wykonania, pomysłowość zagospodarowania terenu oraz jakość propozycji, które były przesyłane w postaci zrzutów ekranowych.

Explain Everything (Wrocław/Polska)

- Aplikacja wykorzystywana na zajęciach przyrodniczych i humanistycznych, służąca do tworzenia oraz przeglądania multimedialnych prezentacji edukacyjnych. Platforma Explain Everything składa się z dwóch części: Discover (katalog projektów stworzonych przez użytkowników, wśród których znajdują się: animacje, prezentacje i szablony, grafika, filmy, muzyka i inne multimedia) oraz Interactive Whiteboard (interaktywna minitablica, dostępna na urządzenia mobilne z systemem Android oraz iOS, wykorzystująca zasoby znajdujące się w katalogu Discover).

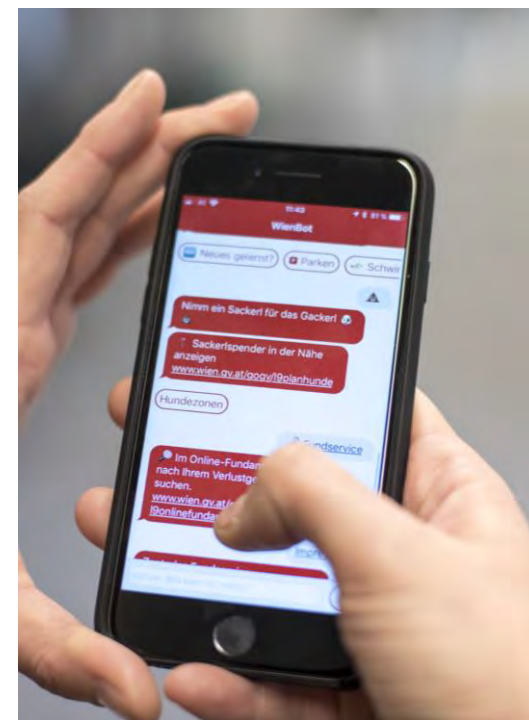
Decidim (Barcelona/Hiszpania)

- Internetowa platforma Rady Miejskiej Barcelony stworzona w celu wspierania tzw. demokracji uczestniczącej. Jest to przyjazne dla użytkownika, nowoczesne narzędzie dające obywatelom dostęp do różnych mechanizmów uczestnictwa w życiu miasta. Projekt zainicjowano w 2016 r. i obecnie korzysta z niego blisko 30 tys. mieszkańców. Decidim umożliwia składanie propozycji zmian, kontrolowanie postępów w ich realizacji lub przesyłanie informacji dotyczących odrzucenia sugerowanych rozwiązań.

WienBot (Wiedeń/Austria)

- Narzędzie stworzone w 2017 r. z myślą o mieszkańcach, którzy korzystają z usług internetowych oferowanych przez miasto. To nowoczesna aplikacja, w pełni spersonalizowana i dostosowana do potrzeb użytkowników. Pozwala na interakcję za pośrednictwem mediów społecznościowych i rozwiązań technologicznych ułatwiających kontakt z urzędem. WienBot odpowiada na pytania dotyczące najpopularniejszych usług w mieście, a dzięki wykorzystaniu mechanizmów sztucznej inteligencji, dostosowuje się do sytuacji, w której jego pomoc jest najbardziej potrzebna.

Panel Obywatelski (Gdańsk/Polska)

- Projekt angażujący mieszkańców miasta w podejmowanie decyzji dotyczących lokalnej społeczności, regionu lub państwa. Realizowany od roku 2016. W debacie bierze udział losowo wyłoniona, reprezentatywna grupa mieszkańców. Głównym elementem panelu obywatelskiego jest debata. W pierwszym etapie uczestnicy spotkania zapoznają się ze stanowiskami wszystkich przedstawicieli – urzędów, instytucji, organizacji pozarządowych, rad dzielnic, mieszkańców i ekspertów. W kolejnej części przedstawiane są rekomendacje oraz sugerowane rozwiązania, które są najbardziej korzystne.

jestem z GDAŃSKA
mój głos jest ważny

PANEL OBYWATELSKI

Jak lepiej przygotować Gdańsk na wystąpienie ulewnych opadów deszczu w ramach adaptacji miasta do zmian klimatu?

JAK MOŻESZ SIĘ ZAANGAŻOWAĆ:

- weź udział w otwartych konsultacjach społecznych w dniach 31.10-13.11.2016 r. i wyślij propozycje
[szczegóły na www.gdansk.pl/panel-obywatelski]

PANEL OBYWATELSKI

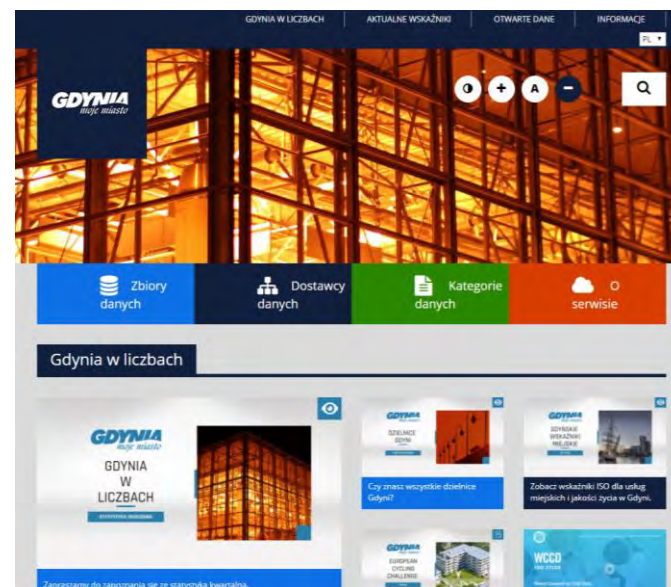
- każdy z nas może dostać list z zaproszeniem do udziału w panelu
- wysyłka zaproszeń do mieszkańców od 02.11.2016 r.

GDANSK

Więcej informacji na www.gdansk.pl/panel-obywatelski

Otwarte miasto, otwarte dane (Gdynia/Polska)

- Inicjatywa powstała w roku 2017. w celu udostępnienia zbiorów danych miejskich wszystkim podmiotom zainteresowanym działalnością samorządu. Jest to forma udostępnienia informacji publicznych w sposób przejrzysty i zgodny ze standardami oraz przepisami prawa. Adresatami projektu są mieszkańcy Gdyni oraz firmy IT tworzące aplikacje mobilne (także na użytek miasta). Władze miasta liczą na szeroki odzew wśród osób projektujących inteligentne rozwiązania w oparciu o udostępnione dane.

Luftdaten selber messen (Stuttgart/Niemcy)

- System monitorowania zanieczyszczenia powietrza w dzielnicach mieszkaniowych Stuttgartu uruchomiony w 2016 r. Jest to sieć połączonych ze sobą nadajników, które przesyłają dane do jednostki centralnej, która je zbiera i odpowiednio analizuje. Wyniki w formie zwizualizowanej są publikowane w dedykowanym serwisie. Projekt angażuje mieszkańców miasta, którzy instalują czujniki w miejscu swojego zamieszkania na zewnętrznej ścianie domu, tarasu lub balkonu. Dzięki temu zebrane dane są bardziej precyzyjne, mapa drobnych pyłów jest na bieżąco aktualizowana, a mieszkańcy są bardziej świadomi zagrożeń

CareWare (Aarhus/Dania)

- Platforma innowacji i współpracy stworzona w celu promowania rozwiązań technologicznych w ramach opieki społecznej i zdrowotnej. Skupia producentów, dostawców, przedsiębiorców, naukowców, przedstawicieli władz, pracowników służby zdrowia i wielu innych zainteresowanych tematyką ochrony zdrowia. Umożliwia prowadzenie działań w zakresie poprawy warunków życia osób najbardziej potrzebujących oraz wspiera aktywnych seniorów. CareWare dąży do wzmocnienia współpracy między firmami, instytucjami badawczymi, programami edukacyjnymi i instytucjami publicznymi w Danii.

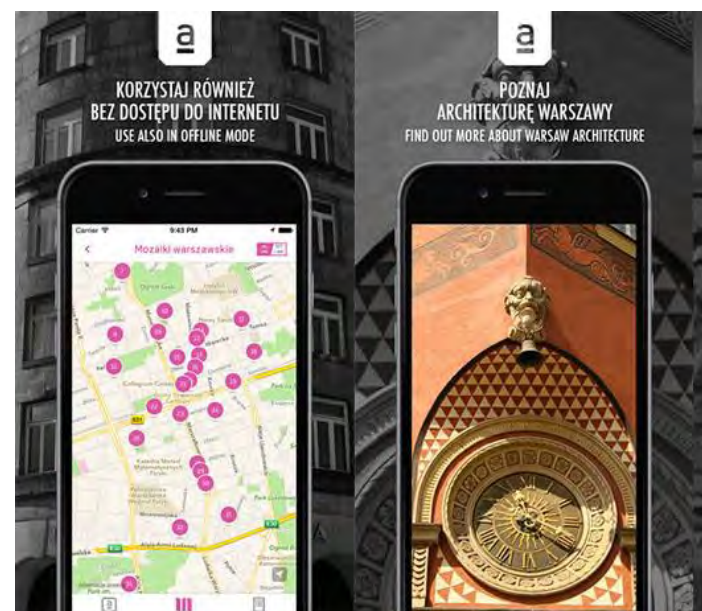
Gdańska Karta Mieszkańca (Gdańsk/Polska)

- Inicjatywa skierowana do mieszkańców Gdańska. Umożliwia bezpłatne wejście raz w roku do wybranego obiektu (do wyboru m.in. muzea, ogród zoologiczny, galerie sztuki), bezpłatne korzystanie z komunikacji miejskiej przez dzieci i młodzież (aż do ukończenia szkoły średniej) i jednocześnie pełni rolę karty rabatowej w przypadku korzystania z usług partnerów projektu. Pakiety korzyści są skierowane do czterech grup odbiorców – seniorów, rodzin oraz dzieci i młodzieży. Karta jest dostępna w wersji tradycyjnej oraz mobilnej (za pośrednictwem aplikacji). Projekt został zainicjowany pod koniec 2017 r.

Archimapa (Warszawa/Polska)

- Bezpłatna aplikacja przeznaczona na smartfony. Jest to cyfrowy przewodnik po architekturze Warszawy, zaprojektowany na podstawie map, opracowanych przez Muzeum Powstania Warszawskiego. Pozwala na przyswojenie informacji o nietypowych miejscach stolicy, rzadko opisywanych w innych źródłach informacji. Pierwszą wersję aplikacji uruchomiono w 2015 r. Dzięki aplikacji, możliwe jest zaplanowanie wirtualnej trasy w formie wycieczki, spaceru lub zwiedzania. Autorzy zadbali o szczegółowe opisy poszczególnych obiektów, uzupełniając je o informacje biograficzne na temat ich twórców i projektantów.

BIBLIOTEKA W *SMART CITY*

- **Rola bibliotek w inteligentnym mieście** (wg Mariusza Luterka):

- **inteligentny budynek** (ang. smart building) – w inteligentnym i zrównoważonym mieście budynki użyteczności publicznej, w tym także biblioteki, powinny zużywać jak najmniej energii i wody, a tym samym przyczyniać się do ochrony środowiska i dbałości o jakość i czystość powietrza;
- **usługi inteligentne** (ang. smart services) – biblioteki mogą służyć miastu, dostarczając wysokojakościowych informacji (bazy danych, biblioteki cyfrowe i repozytoria), a przez to przyczyniać się do rozwoju potencjału intelektualnego wszystkich zainteresowanych wdrażaniem inteligentnych rozwiązań;
- **inteligentna infrastruktura** (ang. smart infrastructure) – biblioteki są instytucjami zapewniającymi dostęp do bezprzewodowej sieci internetowej oraz umożliwiają skorzystanie z komputera;
- **kompetencje cyfrowe** (ang. information literacy) – korzystając z potencjału wykwalifikowanych pracowników, biblioteki mogą organizować wszelkiego rodzaju kursy i szkolenia pozwalające na zdobycie umiejętności cyfrowych;

- **zrównoważony rozwój** (ang. sustainability) – biblioteki mogą organizować zajęcia mające na celu uwrażliwienie mieszkańców na kwestie dotyczące ochrony środowiska i dbałości o jakość powietrza;
- **kreatywność** (ang. creativity) – biblioteki mogą oferować cały wachlarz zajęć rozwijających kreatywność mieszkańców miasta – od skierowanych do najmłodszych kursów z zakresu robotyki i projektowania stron internetowych po szkolenia z grafiki komputerowej adresowane do młodzieży szkolnej; wiele placówek prowadzi także zajęcia rysunkowe i muzyczne pozwalające na zrelaksowanie się i wyciszenie;
- **partycypacja społeczna** (ang. social participation) – biblioteki mogą wspierać procesy partycypacyjne; poprzez odpowiednie kursy i szkolenia pracownicy bibliotek mogą uczyć, jak korzystać z internetowych narzędzi uczestnictwa oraz promować postawy obywatelskie wśród mieszkańców miasta;
- **inteligentny biznes** (ang. smart business) – biblioteki mogą wspierać pracowników lokalnych firm oraz osoby decydujące się na założenie własnej działalności gospodarczej i dostarczać im fachowej wiedzy, włącznie z dostępem do baz danych i repozytoriów.

- **Rola bibliotek w inteligentnym mieście** (wg Mayukha Bagchi):
 - **miejsce**, w którym korzysta się z technologii informacyjno-komunikacyjnych;
 - **centralny ośrodek** zarządzania technologią i innowacjami w mieście;
 - **inteligentne zaplecze** dla rozwijającego się miasta, zorientowane na jego mieszkańców;
 - **centrum nauki i kształtowania umiejętności**, aktywnie uczestniczące w rozwoju i wspierające potencjał naukowy miasta, inicjujące nowe rozwiązania;
 - **miejsce angażowania społeczności** za pomocą inteligentnych usług informacyjnych wykorzystujących nowe rozwiązania technologiczne;
 - **przestrzeń twórcza** (ang. Hackerspace lub Hacklab);
 - **zespół wysoko wykwalifikowanych bibliotekarzy** – menedżerów wiedzy, doświadczonych i sprawnie posługujących się nowymi rozwiązaniami technologicznymi.

W świecie, w którym informacja stała się dobrem powszechnym i wszechobecnym, biblioteki muszą na nowo zdefiniować swoją rolę i na nowych zasadach funkcjonować w nowym ekosystemie. Nie mając wyłącznego monopolu na dostęp do informacji i zarządzanie nią, mogą stać się centrum wiedzy, służąc mieszkańcom w wielu obszarach, zachęcając ich do większego angażowania się w sprawy dotyczące najbliższego otoczenia (Schöpfel 2018).

INTELIGENTNE USŁUGI

INTELIGENTNI LUDZIE

INTELIGENTNE MIEJSCE

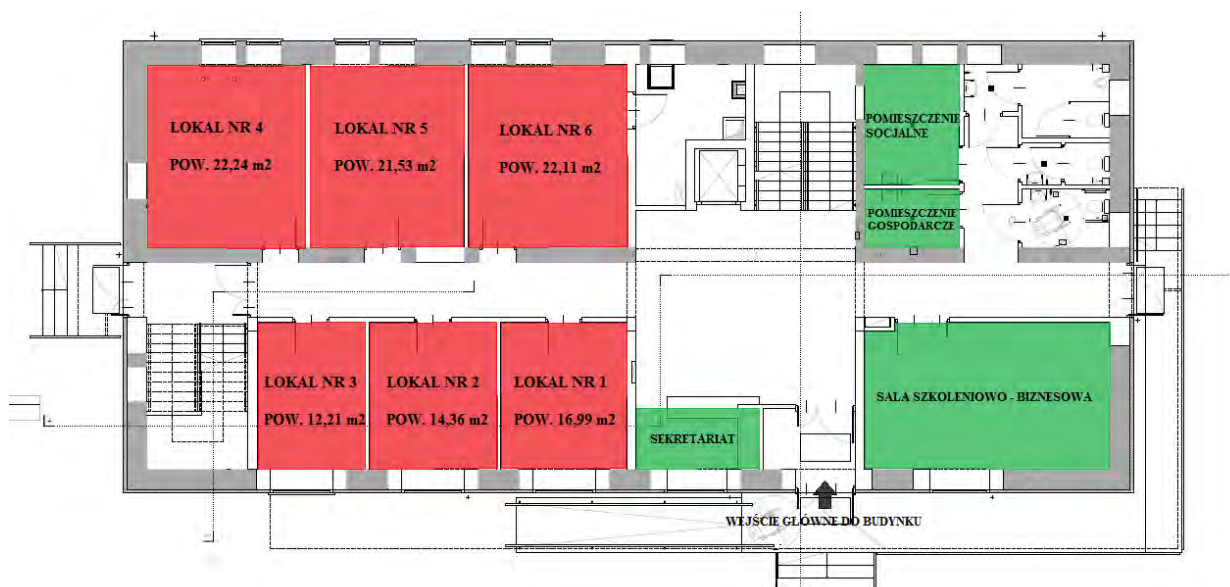
INTELIGENTNE ZARZĄDZANIE

INICJATYWY PODEJMOWANE W POLSKICH BIBLIOTEKACH

Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Łapy – Inkubator Przedsiębiorczości

- organizowanie i wspieranie działań na rzecz rozwoju przedsiębiorczości opartej na wiedzy,
- tworzenie efektywnych powiązań pomiędzy nauką a przedsiębiorczością,
- wsparcie aktywności obywatelskiej, w tym przedsiębiorczości,
- edukacja w zakresie przedsiębiorczości,
- propagowanie wiedzy na temat idei samorządności i przedsiębiorczości,
- promowanie małych i średnich przedsiębiorstw, zwłaszcza nowo powstałych,
- upowszechnianie i wymiana informacji o inicjatywach związanych z aktywizacją społeczną i gospodarczą na obszarach wiejskich,
- nawiązanie współpracy z jednostkami i instytucjami krajowymi i międzynarodowymi w zakresie pobudzania aktywności obywatelskiej,
- tworzenie płaszczyzny wymiany informacji i doświadczeń pomiędzy osobami i instytucjami zajmującymi się problematyką związaną z wdrażaniem programów,
- pozyskiwanie środków finansowych pochodzących z programów i funduszy Unii Europejskiej oraz z innych źródeł pomocowych dla realizacji celów statutowych Ośrodka Przedsiębiorczości.

Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Łapy – Inkubator Przedsiębiorczości

Gminna Biblioteka Publiczna w Baniach Mazurskich – pomysły mieszkańców

- organizowanie cyklicznych spotkań podczas których uczestnicy prezentowaliby swoją twórczość,
- nauka krytycznego myślenia i szacunku do innych,
- stworzenie teatru kukiełkowego (przedstawienia w różnych miejscach w gminie i nie tylko),
- wykonanie serii murali na terenie gminy, które mogłyby opierać się o historię, tradycję, itd.,
- nagranie i wydanie płyty zespołu Sursum Corda wraz z warsztatami muzycznymi i wokalnymi, a także promocja płyty poprzez koncerty w różnych miejscach, także poza terenem gminy,
- cykle warsztatów: tańca towarzyskiego dla dorosłych, zumbi, tworzenia masek, garncarskie,
- powstanie prawdziwej świetlicy wiejskiej w Lisach, w której mieszkańcy mogliby realizować swoje dotychczasowe działania i rozwijać nowe,
- wsparcie i rozwój działań służących zachowaniu kultury polskiej, ukraińskiej oraz pozostałości kultury mazurskiej (szczególnie architektury).

Gminna Biblioteka Publiczna w Baniach Mazurskich – pomysły mieszkańców

Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Olkuszu

- zajęcia edukacyjne o różnej tematyce, realizowane w oparciu o bogaty księgozbiór oraz dostosowane jest do programu edukacyjnego danej grupy uczniów,
- warsztaty multimedialne, prowadzone metodami aktywizującymi grupę i z wykorzystaniem technik twórczego myślenia, zajęć plastycznych, parateatralnych oraz nowych technologii,
- wykłady adresowane do seniorów, mające na celu kształtowanie kompetencji informacyjnych i zwracanie uwagi na kwestie dotyczące bezpieczeństwa danych,
- warsztaty efektywnej nauki organizowane wspólnie z firmą Popiel Consulting,
- zajęcia kodowania dla dzieci z wykorzystaniem robota Photon EDU,
- audioprzewodnik stworzony we współpracy z Urzędem Miasta i Gminy Olkusz, z myślą o uchodźcach z Ukrainy; ułatwia poruszanie się po mieście i zapoznanie się z jego historią; aby z niego skorzystać, można zeskanować kod QR, odsyłający do nagrań, który dostępny jest w gablocie w Bibliotece oraz w Punkcie Informacji Turystycznej w Olkuszu,
- Cykl „Bezpieczny i świadomy senior” obejmujący serię warsztatów i spotkań otwartych, poświęconych profilaktyce bezpieczeństwa, szerokiej tematyce prozdrowotnej oraz edukacji w ważnych dla seniorów tematach.

Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Olkuszu

**BEZPIECZNY
I ŚWIADOMY
SENIOR**

18 KWIETNIA 2023 | GODZ. 14:00
BIBLIOTEKA W OLKUSZU, UL. NULLO 29B

W PROGRAMIE SPOTKANIA:
Wykład na temat bezpiecznej bankowości, prowadzony przez pracowników Banku Pekao S.A.

WSTĘP WOLNY
WIĘCEJ INFORMACJI POD NR TEL: 32 643 06 19 LUB W BIBLIOTECE

ORGANIZATORZY SPOTKANIA:

**Dzień
Bezpiecznego
Internetu**

2023 | Wtorek
7 lutego

Działajmy razem!

ORGANIZATORZY: NASK, Fundacja, wotnetinternet.pl, Europejski Instytut ds. Internetu, Europejska Sieć Internetowa

PATRONATY HONOROWE: Prezes Rady Ministrów, Ministerstwo Edukacji i Nauki

GŁÓWNY PARTNER: Fundacja

PARTNERZY: TikTok, Google, Meta, LIBRUS

Biblioteka Pedagogiczna w Ożarowie Mazowieckim

- popularyzacja wiedzy z zakresu przyrody i ekologii w ramach programu „OcaliMY Świat”,
- warsztaty przeprowadzone w ramach akcji „O mowie nienawiści i hejcie”, której organizatorami były Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego oraz Fundacja Humanity in Action Polska,
- projekt „Młodzieżowo”, czyli młodzieżowa kampania społeczna, której celem było zwrócenie uwagi młodzieży na negatywne skutków korzystania z różnego rodzaju używek i zachęcenie do prowadzenia zdrowego trybu życia,
- zajęcia z podstaw kodowania i projektowania graficznego dla dzieci,
- zajęcia komputerowe adresowane do seniorów,
- Mądrzy Cyfrowi – pierwszy w Polsce projekt edukacji cyfrowej realizowany przez Fundację „Cała Polska czyta dzieciom” wspólnie z Google.org, którego celem jest rozwijanie umiejętności cyfrowych i kształtowanie odpowiedzialnych postaw społecznych wśród młodzieży,
- Współpraca z Legimi - w lutym 2020 roku biblioteki publiczne Powiatu Warszawskiego Zachodniego uruchomiły wypożyczalnię e-booków, czyli elektronicznych książek, dzięki wsparciu Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy – Biblioteki Głównej Województwa Mazowieckiego oraz dofinansowaniu uzyskanemu z Powiatu Warszawskiego Zachodniego.

Biblioteka Pedagogiczna w Ożarowie Mazowieckim

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Witalisa Szlachcickowskiego w Wąbrzeźnie

- współpraca z Fundacją Orange - sfinansowanie opłaty za Internet oraz pokrycie kosztów niektórych działań edukacyjnych (np. „Bezpieczny Internet” czy „Komputer dla dojrzałych”),
- CZYTAK plus – projekt wspierający osoby z dysfunkcją wzroku,
- opracowanie bogatego katalogu regionalistów – publikacje, maszynopisy, rękopisy, prace magisterskie, dyplomowe oraz konkursowe, wycinki prasowe, broszury,
- działalność wydawnicza realizowana wspólnie z Wąbrzeskimi Zakładami Graficznymi,
- Campus Samorządność – z okazji Dnia Samorządowca burmistrzowie Tomasz Zygnarowski i Wojciech Sławomir Trzciniński oraz przewodnicząca Rady Miasta Aleksandra Basikowska zaprosili młodzież z wąbrzeskich szkół na spotkanie poświęcone samorządności i propagowaniu idei partycypacji społecznej (np. konsultacje, budżet obywatelski),
- staże dla uczniów szkół ponadpodstawowych, przygotowujące do podjęcia pierwszej pracy,
- współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie – zajęcia dla dzieci, warsztaty dla rodzin zastępczych, wakacje i ferie w bibliotece.

Kulturalnie, zdrowo i sportowo - cykl działań aktywizujących na Ziemi Wąbrzeskiej

BEZPŁATNE KODY DO Legimi

Uzyskaj bezpłatny dostęp do:
e-booków i audiobooków z opcją synchrobooków

30 - dniowy dostęp

CZYTAJ I SŁUCHAJ!

CO MIESIĄC NOWA PUŁA KODÓW

ZGŁOŚ SIĘ DO BIBLIOTEKI

MiPBP im. Witalisa Szlachcikowskiego | ul. Matejki 11 B

Aktywni Obywatele | Islandia | Liechtenstein | Norway | Active citizens fund

STOWARZYSZENIE MŁODYCH GMINY PŁUZNICA

eko-zaloga

WSKAŹ MIEJSCIE WYMAGAJĄCE EKO-INTERWENCJI

eko-zaloga.pl

Projekt "Eko-Zaloga" finansowany przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię z Funduszy EOG i Funduszy Norweskich w ramach Programu Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny.

Biblioteka Pedagogiczna w Piotrkowie Trybunalskim – edukacja ekologiczna

- popularyzacja wiedzy z zakresu przyrody i ekologii,
- propagowanie zachowań proekologicznych w środowisku dzieci i młodzieży poprzez uświadomienie im potrzeby ochrony środowiska naturalnego, poszanowania dla wszystkich istot żywych oraz dbałości o czystość świata,
- wspieranie zainteresowanych nauczycieli w realizowaniu edukacji ekologicznej poprzez szerzenie znajomości literatury ekologicznej, opracowywanie i popularyzację zestawień bibliograficznych oraz udzielanie informacji o zbiorach w tym zakresie,
- pomoc merytoryczna w zakresie realizacji edukacji ekologicznej poprzez opracowywanie i publikację wzorcowych konspektów i scenariuszy zajęć ekologicznych w bibliotece,
- stwarzanie możliwości korzystania z nowoczesnych środków informacji,
- współpraca z Ośrodkiem Działań Ekologicznych „Źródła” oraz lokalną fundacją Miasto Kotów.

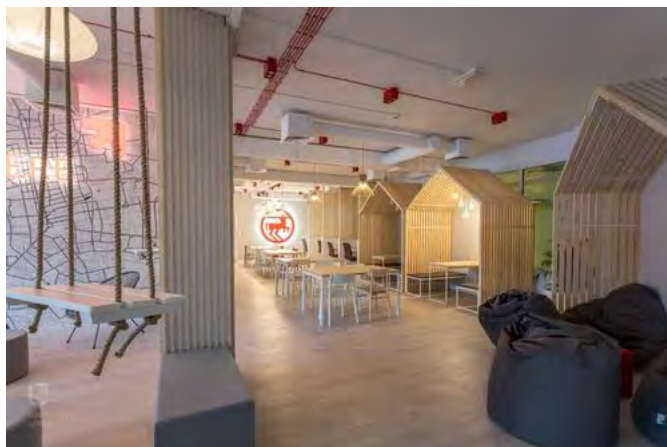
Biblioteka Pedagogiczna w Piotrkowie Trybunalskim – edukacja ekologiczna

Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego – strefa coworkingowa

- w styczniu 2020 roku Rossmann podpisał z Uniwersytetem Łódzkim umowę o partnerskiej współpracy dotyczącej działalności dydaktycznej i naukowo-badawczej,
- prace nad aranżacją przestrzeni trwały ponad pół roku; udało się stworzyć miejsce oryginalne i wyjątkowe i zainspirowane sklepem Rossmann w Łódzkiej Manufakturze, w którym postawiono na nowoczesny desing i ekologię: ciepły, skandynawski design, jasne drewno i biel, ściana z mchu,
- strefa wykładowa wyposażona w ekran i rzutnik oraz wygodne krzesła – miejsce na spotkania z ciekawymi ludźmi, inspirujące wykłady i szkolenia,
- Indywidualne stanowiska pracy – tu można bardziej się odizolować dzięki poprzedzielanymi ściankami boksami; każdy kącik wyposażony jest w minibiurko na laptopa,
- część relaksacyjna – stoły, wygodne krzesła, miękkie pufy, gry planszowe,
- dwie samoobsługowe szafy z przekąskami i napojami.

Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego – strefa coworkingowa

Biblioteka Społeczna Stowarzyszenia „Przyjazne Pomorze”

- wsparcie mieszkańców w organizacji czasu wolnego,
- warsztat dla dzieci – zajęcia językowe, muzyczne, ekologiczne, popularyzujące czytelnictwo,
- wycieczki krajoznawcze, popularyzacja wiedzy na temat najbliższej okolicy i regionu,
- stwarzanie możliwości rozwoju osobom społecznie wykluczonym lub takim, którym takie wykluczenie grozi,
- wspólne świętowanie ważnych rocznic, uroczystości, kultywowanie tradycji,
- spotkania z autorami książek i innymi przedstawicielami świata kultury i sztuki,
- pogadanki ze specjalistami funkcjonującymi w określonych obszarach gospodarki,
- koncerty, spotkania teatralne,
- zabawy i dyskoteki dla mieszkańców,
- rozgrywki szachowe, zajęcia komputerowe, mistrzostwa gier planszowych,
- bezpłatne porady prawne,
- sąsiedzka pomoc w każdym zakresie – od korepetycji po drobne naprawy.

Książki zbiera od zawsze. Stworzył więc bibliotekę

Pan Jan Urbanik to wielki miłośnik słowa pisanego. Praktycznie wszystkie zarobione pieniądze przeznacza więc na książki. Kiedy w 1968 roku przyjechał za pracą nad Wisłoką do Gdańska, już wtedy trzeba było przewieźć ciężarowym samochodem. Do tej pory uzbierał już 14,5 tysiąca różnorodnych pozycji.

Książek nie zamierzał jednak trzymać we własnym domu. Postanowił się nimi dzielić. W wakacje 2008 roku otworzył czytelnię, a zaraz potem wypożyczalnię. Na gdańskich Stogach, dzielnicy, którą pokochał.

- Moje książki mają wartość jako kolekcja, a to zdecydowanie

więcej, niż suma wartości poszczególnych egzemplarzy - mówi pan Jan. - Biblioteka ma charakter popularnonaukowy. Zapotrzebowanie na tego typu książki jest mierne. Naród nie czyta, a to bardzo źle, bo nie możemy być skansenem Europy. Musimy czytać, używać mózgu i pracować z sensem.

Społeczna biblioteka, która powstała dzięki wysiłkom naszego „Cichego Bohatera”, mieści się na Stogach przy ul. Hożej 14. Bez wsparcia ludzi dobrej woli trud pana Jana Urbanika może jednak pójść na marne. Ludzie skupieni wokół biblioteki mają ambicję, aby nadal ją rozwijać.

Raf

Jan Urbanik z gdańskich Stogów to społecznik z krwi i kości

R. RUSIECKI

Stogi reaktywacja

Mieszkańcy Stogów, własnymi siłami, chcą zmienić niepochebną opinię o swojej dzielnicy

Aleksandra Kotowska

Stogi, mocno zaniedbana dzielnica Gdańska, zaczęły się zmieniać. A wszystko dzięki mieszkańcom, którzy zaczęli już kilka lat temu tworzyć społeczną bibliotekę, klub seniorów, jako wolontariat oraz pomagając dzieciakom w nauce, a doświadczeni w zarobkowej pracy.

- Jako mieszkańcy wspieraliśmy mieszkańców w ich inicjatywach, które miały na celu ożywienie dzielnicy - mówi Elżbieta Gerlecka, przewodnicząca Stowarzyszenia Pedagogów Praktyków, które pomagają mieszkańcom Stogów w reaktywacji dzielnicy - leżącej na Stogach 10 i 14. Gdy zaczęły działać, do nich przyciągnęła się także liczna grupa mieszkańców, w tym wielu młodych ludzi, którzy zaczęli przyjeżdżać do Stogów, aby pomóc w reaktywacji dzielnicy. Do reaktywacji przyczyniła się także liczna grupa mieszkańców, w tym wielu młodych ludzi, którzy zaczęli przyjeżdżać do Stogów, aby pomóc w reaktywacji dzielnicy.

W ramach reaktywacji dzielnicy mieszkańcy Stogów zaczęli organizować różnego rodzaju imprezy, które miały na celu ożywienie dzielnicy. Do reaktywacji przyczyniła się także liczna grupa mieszkańców, w tym wielu młodych ludzi, którzy zaczęli przyjeżdżać do Stogów, aby pomóc w reaktywacji dzielnicy.

W ramach reaktywacji dzielnicy mieszkańcy Stogów zaczęli organizować różnego rodzaju imprezy, które miały na celu ożywienie dzielnicy. Do reaktywacji przyczyniła się także liczna grupa mieszkańców, w tym wielu młodych ludzi, którzy zaczęli przyjeżdżać do Stogów, aby pomóc w reaktywacji dzielnicy.

Elżbieta Gerlecka pomaga ożywić zaniedbaną dzielnicę Gdańska

W ramach reaktywacji dzielnicy mieszkańcy Stogów zaczęli organizować różnego rodzaju imprezy, które miały na celu ożywienie dzielnicy. Do reaktywacji przyczyniła się także liczna grupa mieszkańców, w tym wielu młodych ludzi, którzy zaczęli przyjeżdżać do Stogów, aby pomóc w reaktywacji dzielnicy.

W ramach reaktywacji dzielnicy mieszkańcy Stogów zaczęli organizować różnego rodzaju imprezy, które miały na celu ożywienie dzielnicy. Do reaktywacji przyczyniła się także liczna grupa mieszkańców, w tym wielu młodych ludzi, którzy zaczęli przyjeżdżać do Stogów, aby pomóc w reaktywacji dzielnicy.

BIBLIOPIL DZIELI SIĘ SWOIMI ZBIORAMI

POZYTYWNE SKUTKI KOSZTOWNEGO NAŁOGU

Co zrobić z prywatnym księgozbiorem złożonym z 14 tysięcy tytułów? Jego właściciel Jan Urbanik ma pomysł: chce, by służył mieszkańcom gdańskich Stogów jako biblioteka społeczna

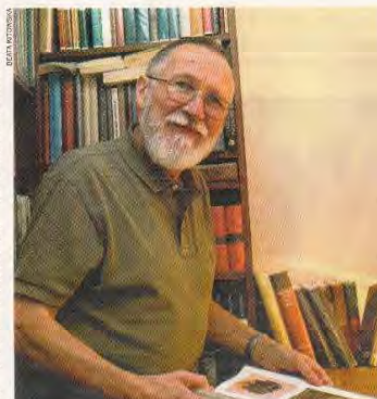
ROMAN DASZCZYŃSKI

To zapewne jeden z największych prywatnych księgozbiorów w Pomorzu. Urbanik jest entuzjastycznym majtrem z gdańskich „Rofarów”. Książki kupował przez całe życie. Dziś wartość tej prywatnej kolekcji szacowana jest na około pół miliona złotych. W zeszłym roku księżki oglądali specjaliści z Komisji Biblioteki Gdańskiej PAN. Werydyk. Zbiór jest dość jednorodny i gromadzony w przemyślany sposób, świadczący, że z całą świadomością „czyta”. Czy może funkcjonować jako biblioteka publiczna? Oczywiście, że tak.

- Nie pije, nie pali - mówi Urbanik. - Książki to mój jedyny nałóg, niestety kosztowny. Bogactwem nigdy nie byłem, więc żona i dzieciaki trochę na tym cierpieli. Syn przez cztery lata przechodził w jednej biurowiec, bo ciągle miałem inne wydatki.

Oświeceniowi intelektualci leliby z niego dumali. Czytany robotnik, który podkreśla, że nie interesuje go nic, czego nie da się poświęcić rozumem.

Religia interesuje mnie głównie jako fenomen życia społecznego - mówi. - Nie da się jednoznacznie rozstrzygnąć, czy Bóg jest, czy go nie ma.

Księgozbiór Jana Urbanika jest przemysłowy i świetnie nadaje się na bibliotekę o charakterze popularnonaukowym - uważają specjaliści Polskiej Akademii Nauk

Książki zajęły całe mieszkanie Urbanikowi na Stogach. Gdy zabrakło miejsca - zaczął je składować w saszetkach w mieszkaniach dorosłego już syna na Chlebnie. W końcu doszedł do wniosku, że przydałoby się dla nich jedno duże lokum. Uczył księgozbiór prywatnej szkole wyższej, ale po dwóch latach wycofał się, bo dotarło do biblioteki nie mieli mieszkańcy.

Przewiół książki w 200 kartonach do Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Gdańsku i dzięki życzliwości karnotniarstwa tej placówki - składują je tam do dzisiaj.

Cóż? Władze Gdańska dały Urbanikowi możliwość ulżenia się o kilka przy ul. Hożej na Stogach - najwspodopodobniej dostanie go w dzierżawę. Zgodnie z życzeniem samorządowców, założył stowarzyszenie Przyjazne Pomorze. Jego celem jest m.in. zbieranie pieniędzy na utrzymanie biblioteki społecznej i rozwój księgozbioru.

- Wszystkich chętnych do współpracy zapraszam na mój czynny w Domu Szukali na Stogach przy Strzyżewskiego - mówi Urbanik. - Czekam na ludzi dobrej woli w środę od godz. 12 do 15 i w piątek między 15 a 18. Razem możemy zrobić coś naprawdę ważnego. Chciałoby mi się biblioteka ruszyła na początku przyszłego roku. ■

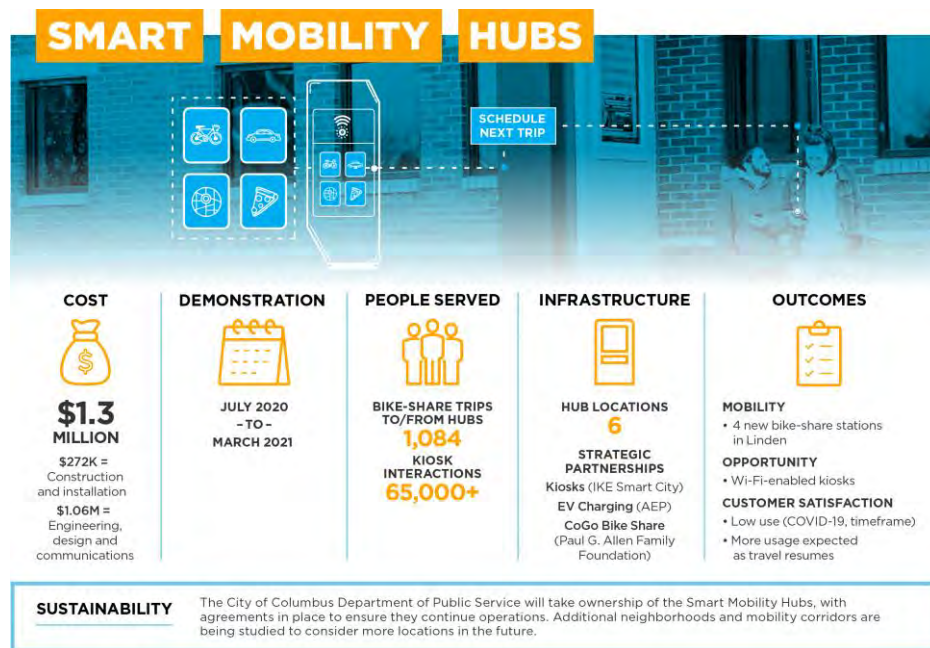
Biblioteka Społeczna Stowarzyszenia „Przyjazne Pomorze”

PROJEKTY REALIZOWANE W BIBLIOTEKACH ZAGRANICZNYCH

Columbus Metropolitan Library w stanie Ohio (USA)

- Biblioteka pełni rolę organizatora transportu w mieście i jest skutecznie wykorzystywana jako centrum mobilności składające się z takich elementów jak: inteligentny kiosk, miejsca do wspólnego użytkowania samochodów, e-rowery i hulajnogi bez doków oraz miejsca odbioru i wysiadania dla żółtych taksówek. Miasto planuje także wdrożyć specjalny system we współpracy z biblioteką, dzięki któremu możliwe będzie monitorowanie, z jakich środków transportu najczęściej korzystają mieszkańcy miasta

The Milwaukee Public Library (USA)

- W 2020 roku biblioteka uczestniczyła w organizacji wyborów prezydenckich, zgodnie z zaleceniami Centrów Kontroli i Prewencji Chorób. Podczas wszystkich głosowań (zarówno w dniu wyborów, jak i przed nim) liczniki i urządzenia były na bieżąco czyszczone przez ekipy sanitarne po oddaniu głosu przez każdą osobę. W oddziałach bibliotecznych obowiązywały limity osób głosujących. W tym czasie biblioteka była zamknięta dla czytelników.

City Library (Australia)

- W City Library w Adelaidzie zaprojektowano przestrzeń pod nazwą „Biblioteka w chmurach”, odnoszącą się zarówno do świadczonych usług internetowych, jak również do lokalizacji (wyższe kondygnacje budynku zajmuje biblioteka, niższe pełnią funkcje handlowe).
- Placówka usytuowana jest przy głównym deptaku i pasażu handlowym, dzięki czemu odwiedza ją codziennie blisko 1500 użytkowników, wśród których znajdują się zwykli mieszkańcy, naukowcy, artyści oraz przedstawiciele sektora biznesowego. Miejsce pełni funkcję tzw. „trzeciej przestrzeni”.

Biblioteki miejskie w Itäkeskus, Vallila i Viikki oraz Centralna Biblioteka Oodi (Finlandia)

- Fiński projekt wykorzystujący czujniki jakości powietrza dostępne do wypożyczenia w czterech największych bibliotekach w Helsinkach. Urządzenia mierzą zawartość tlenku węgla w powietrzu zewnętrznym. Wyniki pomiarów można przeglądać w aplikacji opracowanej przez firmę Geme.io lub na tablicach informacyjnych zlokalizowanych w bibliotekach biorących udział w programie.

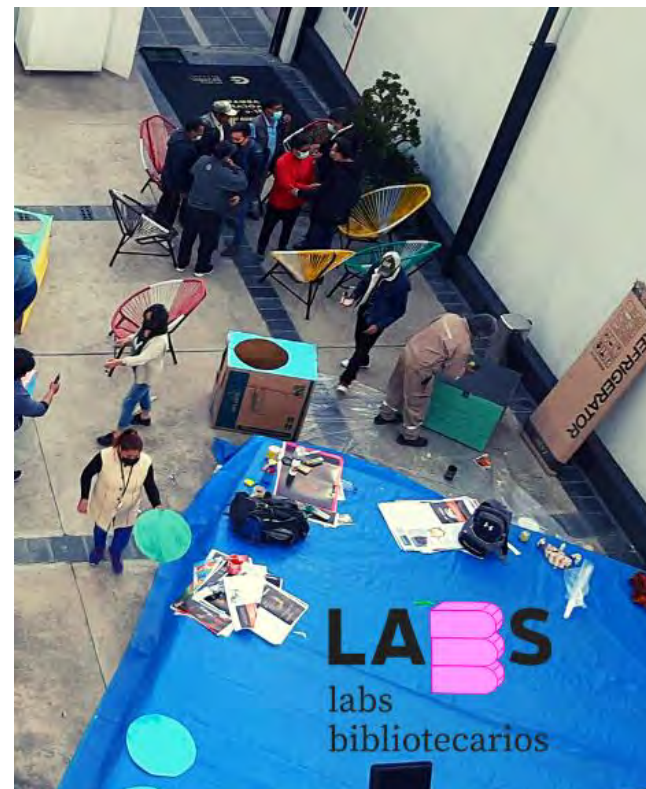
British Library – Londyn (Wielka Brytania)

- Biblioteka wspiera rozmaite projekty angażujące lokalną społeczność. Jej działania obejmują:
 - tworzenie i rozpowszechnianie regularnego biuletynu społeczności lokalnej;
 - regularne spotkania z różnymi przedstawicielami społeczności lokalnej;
 - doradztwo i wsparcie działalności lokalnych rad projektowych (Somers Town Futures Big Local Project) oraz organizacji społecznych (St. Pancras Community Association);
 - zbieranie funduszy na potrzeby lokalnej społeczności;
 - wolontariat oraz wsparcie idei konsultacji społecznych w wielu obszarach funkcjonowania miasta;
 - organizacja wycieczek i popularyzacja wiedzy o mieście wśród mieszkańców;
 - spotkania integrujące mieszkańców.

Biblioteki publiczne w Madrycie (Hiszpania)

- Library Laboratories to projekt zrodzony we współpracy bibliotek z hiszpańskim Ministerstwem Kultury i Sportu oraz Medialab Prado – laboratorium obywatelskim zajmującym się wspieraniem otwartych projektów kulturalnych, które są potem prezentowane Radzie Miasta Madrytu.
- Od 2017 roku organizowane są otwarte debaty, w których bibliotekarze rozmawiają z profesjonalistami z innych dziedzin o tym, jaka powinna być nowoczesna biblioteka i jakie usługi powinna oferować.
- Medialab Prado promuje uczestnictwo obywateli. Jeśli obywatel ma pomysł na jakieś usprawnienie i dołączają do niego kolejne osoby, które chcą tę ideę rozwijać, biblioteka daje wsparcie merytoryczne i infrastrukturalne.

PODSUMOWANIE

- Korzystanie z potencjału obywateli staje się normą i doskonale zdają sobie z tego sprawę przedstawiciele władz lokalnych, którzy w partycypacji społecznej widzą szansę harmonijnego i zrównoważonego rozwoju miast.
- Biblioteki stały się centralnymi punktami na mapie miasta – instytucjami, w których inicjowane są różnego rodzaju projekty przyczyniające się do wzmocnienia potencjału miasta.
- Bibliotekarze coraz częściej przyjmują rolę moderatorów i tutorów, stając się aktywnymi uczestnikami tego procesu. Już nie tylko są przewodnikami po świecie informacji, ale przede wszystkim stają się menedżerami wiedzy, służąc swoimi kompetencjami nie tylko mieszkańcom, ale także lokalnym przedsiębiorcom.
- Zaprezentowane przykłady pozwalają przypuszczać, że rola bibliotek w inteligentnym mieście z każdym rokiem będzie coraz bardziej widoczna. Niedocenienie jej może spowolnić wdrażanie potrzebnych zmian, a przede wszystkim utrudnić dotarcie do obywateli, dla których inkluzywna i zaangażowana biblioteka to miejsce o wiele bardziej przyjazne niż anachroniczny urząd, którego pracownicy nie zawsze są odpowiednio wykwalifikowani i otwarci na pomysły mieszkańców.

Dziękuję za uwagę

Przemysław Krysiński krys@umk.pl

Instytut Badań Informacji i Komunikacji, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Bibliografia:

- 10 ways that libraries power smart cities (2021). [online] Australian Library and Information Association. [dostęp 20 października 2022]. Dostępny w WWW: <https://read.alia.org.au/10-ways-libraries-power-smart-cities>.
- Air quality sensors to become available for loan at four libraries in Helsinki as of 11 March (2020). [online] Helmet. [dostęp 20 października 2022]. Dostępny w WWW: [https://www.helmet.fi/en-US/Events_and_tips.News_flash/Air_quality_sensors_to_become_available\(208702\)](https://www.helmet.fi/en-US/Events_and_tips.News_flash/Air_quality_sensors_to_become_available(208702)).
- Bagchi M. (2019). Smart Cities, Smart Libraries and Smart Knowledge Managers: Ushering in the neo-Knowledge Society. W: 50 Years of LIS Education in North East India. Eds. S. K. Singh et al., Guwahati, s. 287–296.
- Berrone P., Ricart J. E. (2020). IESE Cities in Motion Index [online]. Barcelona: IESE Business School, 112 s. [dostęp 20 października 2022]. Dostępny w WWW: <https://media.iese.edu/research/pdfs/ST-0542-E.pdf>.
- Biznes(wo)man też człowiek, czyli o współpracy bibliotek z biznesem (2012). [online] Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej. [dostęp 20 października 2022]. Dostępny w WWW: <https://www.cal.org.pl/bizneswoman-tez-czlowiek-czyli-o-wspolracy-bibliotek-z-biznesem>.
- BUła z nową strefą coworkingową dzięki firmie Rossmann! (2021). [online] Uniwersytet Łódzki. [dostęp 20 października 2022]. Dostępny w WWW: <https://www.uni.lodz.pl/aktualnosc/szczegoly/bula-z-nowa-strefa-coworkingowa-dzieki-firmie-rossmann>.
- Drugie życie biblioteki na Stogach dzięki Portowi Gdańsk i DCT Gdańsk (2021). [online] Port Gdańsk. [dostęp 20 października 2022]. Dostępny w WWW: <https://www.portgdansk.pl/wydarzenia/drugie-zycie-biblioteki-na-stogach-dzieki-portowi-gdansk-i-dct-gdansk>.
- 8. Ekologia w bibliotece [online] Centrum Rozwoju Edukacji Województwa Łódzkiego. [dostęp 20 października 2022]. Dostępny w WWW: <http://pedagogiczna.edu.pl/ekologia>.
- 9. Giffinger R., Fertner Ch., Kramar H. [et al.] (2007). Smart cities. Ranking of European medium-sized cities [online]. Wiedeń: Centre of Regional Science, 2007, 26 s. [dostęp 20 października 2022]. Dostępny w WWW: http://www.smart-cities.eu/download/smart_cities_final_report.pdf.

- Gotlibowska K. (2018). Propozycja modelu miasta inteligentnego (Smart City) opartego na zastosowaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych w jego rozwoju. *Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna*, nr 42, s. 67–80.
- Krysiński P. (2020). *Smart city w przestrzeni informacyjnej*, Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. ISBN 9788323144113.
- Luterek M. (2020). Public Libraries: Their Role in Smart City Strategies. *Zagadnienia Informatyki Naukowej*, nr 58 (2), s. 27–44.
- Napiontek O., Karwacza K., Ukleja M. (2013). Biblioteki jako przestrzeń konsultacji społecznych i dyskusji o sprawach lokalnych [online] Fundacja Civis Polonus. [dostęp 20 października 2022]. Dostępny w WWW: http://www.biblioteki.org/dam/jcr:bc8cb7f4-f5f5-4a9e-a141-8580e98fd3d9/biblioteki_jako_przestrzenie_konsultacji_spolecnych.pdf.
- Schöpfung J. (2018). Smart libraries, *Infrastructures*, iss. 3(4), vol. 43, s. 1–11.
- Stawarz D., Sikora-Fernandez D., Turała M. (2012). Koncepcja smart city jako wyznacznik podejmowania decyzji związanych z funkcjonowaniem i rozwojem miasta. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego*, nr 721 (29), s. 97–109.
- The 3 Generations Of Smart Cities (2015) [online]. Fast Company. [dostęp 20 października 2022]. Dostępny w WWW: <https://www.fastcompany.com/3047795/the-3-generations-of-smart-cities>.
- The library is a smart city's 'hub for digital intelligence' (2020). [online] Smartcities Dive. [dostęp 20 października 2022]. Dostępny w WWW: <https://www.smartcitiesdive.com/news/library-smart-city-hub-digital-intelligence-inclusion/569012>.